

עפ"ת 16581/01/21 - נועם יצחק אביטל - נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

עפ"ת 16581-01-21 אביטל נ' מדינת ישראל

בפני כבוד השופטת גילת שלו
המעורר: נועם יצחק אביטל - ע"י עו"ד מוטי יוסף
נגד מדינת ישראל
המשיבה:

פסק דין

לפניי ערעור על גובה הפיצוי שפסק בית המשפט לתעבורה בבאר שבע (כב' השופט הבכיר א' אופיר), מכח סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן- החוק), במסגרת התיקים תת"ע 10192-06-20 ותת"ע 10194-06-20.

רקע וההליכים בבית המשפט קמא

ביום 22.12.19 נרשמו על שם המערער שני דוחות בגין עבירות תנועה (דוחות מספר 90121056452 ו-90121056445), שניתנו ע"י שוטר. לאחר שקיבל דרישה לתשלום חוב מהמרכז לגביית קנסות (מכתב דרישה מתאריך 23.12.19) בגין דוח נוסף שנרשם על שמו (דוח מספר 30153630725 מיום 23.7.19), התברר למערער כי ככל הנראה אדם המתחזה בשמו ובתעודת הזהות שלו מקבל דוחות הנרשמים לחובתו. לאחר בירור שערך, הגיש המערער תלונה למשטרה בגין ההתחזות, וכן הגיש בקשות להשפט לגבי שלושת הדוחות (כאשר לגבי הדוח מיום 23.7.19 הסכימה המדינה להארכת המועד להשפט), בטענה כי לא הוא זה שביצע את העבירות וקיבל את הדוחות האמורים, אלא אדם אחר.

לגבי שני הדוחות מיום 22.12.19, הוגשו לבית המשפט קמא שני כתבי אישום, אשר נדונו במאוחד. בישיבת ההקראה שהתקיימה ביום 29.6.20 פירט המערער באמצעות בא כוחו דאז (עו"ד סאלי אביטל) את טענותיו, כפר במיוחס לו וביקש כי יישמעו הראיות בתיק; ואילו ב"כ המשיבה טענה כי אין מקום לקבוע את התיק לשמיעת הראיות, והציעה כי המערער יגיע לפגישה במשרדיה ויצג את טענותיו. התיק נקבע להוכחות ליום 10.9.20, זאת תוך שב"כ המערער הצהיר כי יפגש עם ב"כ המשיבה.

ביום 2.9.20 התקיים דיון בפני מותב אחר בתיק בע"ח 46-07-20, במסגרתו ביקש ב"כ המערער (עו"ד מוטי יוסף) שבינתיים נטל עליו את הייצוג) לקבל לעיונו את תיק החקירה שנפתח בגין תלונת המערער לגבי ההתחזות (תיק אשר נסגר תחילה ע"י המשטרה, ונפתח מחדש רק לאחר ערר שהגיש המערער). כבר במסגרת הדיון האמור הודיעה המשיבה כי לאחר שבדקה את טענות המערער בתיק העיקרי, הציעה לו כי תחזור בה מכתבי האישום לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב-1982, אך הוא סירב לכך, בטענה כי אינו מוכן לוותר על פיצוי לפי סעיף 80 לחוק.

בפתח ישיבת ההוכחות שנקבעה ליום 10.9.20 הודיעה המשיבה, כי לאחר בדיקה שערכה, החליטה לחזור בה מכתבי האישום, ועל כן, זוכה המערער מהעבירות שיוחסו לו בשני כתבי האישום.

בהמשך הגיש המערער בקשה מפורטת בכתב לפסיקת הוצאותיו לפי סעיף 80 לחוק, המשיבה הגישה תגובה בכתב, וביום 4.1.21 ניתנה ההחלטה נשוא הערעור.

במסגרת החלטתו, סקר בית המשפט קמא את השתלשלות העניינים, את טענות הצדדים, את החוק והפסיקה, וקבע כי מתקיימות בעניינו של המערער שתי העילות הקבועות בסעיף 80 לחוק. נקבע, כי מאחר שהמערער העלה את טענותיו זמן רב לפני הגשת כתב האישום, הן בבקשותיו להשפט בגין הדוחות והן בתלונה שהגיש למשטרה, ואף טען כי ניתן להוכיח זאת מסרטי מצלמות הגוף של השוטרים, אך טענותיו לא נבדקו; הרי שלא היה יסוד להאשמתו של המערער, ואף **"מתקיים המבחן שנקבע לפיו חל 'מצב קיצוני של אי סבירות בולטת בהעמדתו לדין'"**. עוד נקבע, כי מתקיימות נסיבות אחרות המצדיקות את הפיצוי, שכן למערער נגרמה טרדה רבה כתוצאה מההתנהלות הארוכה שנדרשה ממנו מול רשויות המדינה, ובכלל זה נאלץ לבקש להשפט באיחור כדי להביא לסגירת התיק; הגיש בקשה לגילוי חומר חקירה כדי לצפות בחומר שיוכיח את טענותיו; נאלץ לעקוב אחר התלונה שהגיש למשטרה, אשר נסגרה בחוסר צדק; ולהגיע למשרדי המאשימה כדי לשכנעה להמנע מהמשך המשפט נגדו, הכל כאשר המדינה יכולה היתה לבדוק את טענותיו באופן פשוט תוך צפיה בסרטוני הגוף של השוטרים.

אשר לגובה הפיצוי ציין בית המשפט קמא, כי מקובל עליו שלמערער נגרמו נזקים כלכליים בשל הפסד ימי עבודה והוצאות בגין שכר טרחת עורך דין, כאשר בהקשר זה הציג המערער קבלה בסך 500 ₪ והסכם שכר טרחה על סך 15,000 ₪. עם זאת הדגיש בית המשפט, כי המקור החוקי לקביעת הפיצוי לפי סעיף 80 לחוק הוא תקנות סדר הדין (פיצויים בשל מעצר או מאסר), תשמ"ב-1982 (להלן- התקנות). בית המשפט קמא סיכם את סוגיית פסיקת הפיצוי כדלקמן:

"לצורך הערכת סכום הפיצוי הראוי, יש לקחת בחשבון את העובדה כי המדובר בשני דוחות תנועה פשוטים (עבירות קנס) לגביהן לא נדרשה כל הכנה משפטית מורכבת, ולמעשה עיקר הפעילות המשפטית שבוצעה הסתכמה במספר פניות למשטרה עם דרישה למצות את החקירה ביחס לדוחות, הגשת בקשה לפי סעיף 230, דיון לפי סעיף 74 וישיבה בתיק העיקרי שם נרשמה כפירה באישומים.

אין המדובר בעינוי דין ארוך ומתיש שעבר המבקש, קל וחומר כאשר המדינה חזרה בה מהאישומים (גם אם באחור) טרם החלו להישמע ההוכחות.

לאחר שבחנתי את הסכומים המופיעים בתקנות הפיצויים, ובחנתי את הנזקים והטרחה שנגרמה למבקש בפרשה זו, על רקע כמות הדיונים שהתקיימה בפועל והערכת הזמן שהשקיעו המבקש ובא כוחו בפרשה, הגעתי לכלל מסקנה לפיה פיצוי בסך 2000 ₪ יישקף את הסכום הסביר והראוי."

טענות הצדדים בערעור

ב"כ המערער טען, כי בית המשפט קמא שגה בהעמידו את גובה הפיצוי על סך של 2,000 ₪ בלבד, וכי אין בנימוק

שמדובר בדוחות תנועה פשוטים כדי להצדיק פיצוי נמוך, שכן החוק אינו מונה בין השיקולים לפיצוי את מידת מורכבות התיק. לטענתו, למרות קביעת בית המשפט כי לא נדרשה הכנה משפטית מורכבת, הרי שהתקיימו שני דיונים בתיק, וכן הוגשה בקשה לקבלת חומרי חקירה שנדונה בפני מותב אחר.

ב"כ המערער הפנה לתקנות ולתעריפי שכר הטרחה הקבועים בהן, וביקש על סמך לקבוע למערער פיצוי בסך 5,276 ₪ (שתי ישיבות ראשונות וישיבת המשך); עתר לקביעת פיצוי בסך 15,000 ₪ בהסתמך על הסכם שכר הטרחה שהוצג; וכן עתר לתוספת של 2,752 ₪ בגין הגשת הערעור, זאת מאחר שלטענתו **"המערער נאלץ להתדיין בהליכי סרק על לא עוול בכפו"**. על כן, עתר המערער כי הפיצוי שנפסק לו יועמד על סך של 23,496 ₪.

במעמד הדיון, ולאחר ששמע את הערות בית המשפט, טען ב"כ המערער כי לא נכתב בחוק ובתקנות שהסכומים הקבועים בתקנות עבור שכר טרחה ייפסקו בכפוף להמצאת קבלות. כן הציג חשבונית נוספת על סך של 2,000 ₪ שהמערער שילם לו ביום 11.2.21, לאחר הדיון בפני בית המשפט קמא, ולמעשה אף לאחר הגשת הערעור; ועתר כי ישולם לו פיצוי נוסף גם בגינו.

ב"כ המשיבה טען, כי הפיצוי שנקבע בחוק הוא פיצוי מוגבל שאינו אמור לשקף את כל העוולות שנגרמו למערער; וכי הפיצוי עבור הוצאות הגנה מתייחס לשכר טרחה ששולם בפועל, כאשר המערער לא הציג בבית המשפט קמא את החשבונית הנוספת שהוצגה במסגרת הערעור, כך שאין לו את הכלים לקבוע אם היא מתייחסת לתשלום בגין תיק זה.

דיון והכרעה

ענייננו בפסיקת הוצאות לפי סעיף 80(א) לחוק, שכותרתו "הוצאות ההגנה מאוצר המדינה", ולשונו כדלקמן:

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ה - 1982 בסכום שייראה לבית המשפט...".

מאחר שהסעיף נוקט בלשון "רשאי", נקבע לא אחת בפסיקה כי אין מדובר בזכות אוטומטית לפיצוי, וכי לא די בכך שנאשם עומד בתנאי הסף של הסעיף (מי שזוכה או שכתב האישום נגדו בוטל), ובאחת משתי העילות המנויות בו (בית המשפט מצא כי לא היה יסוד להאשמתו או שמתקיימות נסיבות אחרות המצדיקות זאת). יתרה מכך, הסעיף קובע עילות פיצוי מוגבלות בלבד, שאינן כוללות את כל הנזקים שנגרמו לנאשם כתוצאה מניהול ההליך הפלילי, אלא מונה רק את הוצאות ההגנה ופיצוי על ימי מעצר או מאסר; ואף גובה הפיצוי בגין עילות אלו הוגבל לתקרות שנקבעו בתקנות שהותקנו מכוח הסעיף. לגבי האינטרסים הנוגדים שבבסיס הסעיף והשיקולים הכלכליים הקשורים במניעת הכבדה על הקופה הציבורית, ראו ע"פ 5923/07 **שתיאווני נ' מדינת ישראל** (6.4.09).

בענייננו, המערער לא שהה במעצר או במאסר, כך שהעילה היחידה לפיצוי לפי סעיף 80 לחוק, היא בגין הוצאות

הגנתו. בהקשר זה נקבע בסעיף 9 לתקנות:

"(א) הסכום המרבי לתשלום הוצאות הגנתו של עצור או של נאשם לפי סעיף 32(א) לחוק סדר הדין הפלילי או לפי סעיף 80 לחוק העונשין, יהיה כמפורט בתוספת.
(ב) נוכח בית המשפט שבנסיבות הענין מן הצדק לקבוע לעצור או לנאשם תשלום הוצאות בעד שכר טרחת עורך דין גבוה מזה שנקבע בפריט המתאים בתוספת, רשאי הוא לקבוע סכום גבוה יותר בשיעור שלא יעלה על חמישים אחוזים מהסכום הקבוע באותו פריט.
(ג) פסק בית המשפט שכר טרחת עורך דין לפי תקנה זו ייוסף לסכום שנפסק כאמור סכום השווה למס ערך מוסף החל עליו, ודינו של סכום שהוסף כאמור כדין שכר הטרחה שנפסק."

בתוספת לתקנות נקבע לגבי תשלום הוצאות ההגנה, כי החזר עבור הוצאות בפועל, יבוצע **"כפי שהכיר בהן בית המשפט או הרשם לפי קבלות"**; ובנוגע לשכר טרחת עורך דין נקבעו סכומים מרביים על פי טיב הישיבה שהתקיימה והערכאה בה התקיימה.

מלשון החוק והתקנות, הנוקטת במילים "הוצאות הגנתו", ברור כי המדובר רק בהוצאות שהוציא הנאשם בפועל; כי גם לגבי שכר טרחת עורך דין, החזר ההוצאות יינתן רק עבור שכר טרחה ששולם בפועל; וכי כוונת המחוקק בקביעת הסכומים המרביים בתקנות היתה להגביל את גובה שכר הטרחה שישולם במסגרת הפיצוי. כך למשל, ברי כי מי שייצג את עצמו ולא שכר שירותיו של עורך דין, לא זכאי לתשלום לפי הסכומים הנקובים בתקנות לגבי שכר טרחה; וכך גם לגבי מי שבפועל שילם לעורך דינו שכר טרחה נמוך יותר מהתעריף שנקבע בתקנות.

בענייננו, כל שהציג המערער בפני בית המשפט לגבי הוצאות הגנתו הוא קבלה בסך 500 ₪ ששילם על חשבון ייצוג משפטי; ואין בהסכם שכר הטרחה שהוגש כדי לבסס את גובה ההוצאות שהוצאו בפועל. בנסיבות אלו, ובשים לב להוראות החוק והתקנות ולרציונל העומד בבסיסן, ניתן לומר כי בית המשפט קמא עשה חסד עם המערער בהעמדת הפיצוי על סך של 2,000 ₪.

דומה כי לא יכול להיות חולק בכך שלמערער נגרמו נזקים רבים כתוצאה מההתחזות על שמו ע"י אדם אחר, אך מרבית הנזקים (בעיקר בכל הקשור לאופן הטיפול של המשטרה בתלונה שהגיש לגבי ההתחזות, ובנוגע לתיק הפלילי שנפתח נגדו בעטיה של אותה התחזות) אינם קשורים במישרין לדוחות נשוא הערעור, ואינם יכולים להכנס לגדר תביעה מכח סעיף 80 לחוק. אף עילות התביעה העיקריות שעומדות למערער, כגון עוגמת הנפש שנגרמה לו כתוצאה מהפגיעה בשמו הטוב ומניהול ההליך נגדו (עילות אליהן התייחס בסעיף 48 לבקשה שהגיש לבית המשפט קמא), חורגות מגדרי סעיף 80 לחוק ודינן להתברר במסגרת תביעה אזרחית נפרדת.

לאור כל האמור לעיל, לא מצאתי כי נפלה טעות בהחלטתו של בית המשפט קמא, ועל כן הערעור נדחה.

המזכירות תעביר העתק פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, כ"ג אייר תשפ"א, 05 מאי 2021, בהעדר הצדדים.

גילת שלו, שופטת